

بررسی رابطه حمایت اجتماعی با رضایت از زندگی با توجه به نقش میانجی شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت

پریمبا باقری زاده ولمی^۱، وحید خوش روش^۲، معصومه پورمحسن^۳

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی رابطه حمایت اجتماعی با رضایت از زندگی با توجه به نقش میانجی شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت بود. روش تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه تحقیق دانش آموزان مقطع ابتدایی در شهر رشت بوده است ۱۹۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه گیری طبقه‌ای-تصادفی ساده بوده است. پرسشنامه رضایت از زندگی در این تحقیق براساس پرسشنامه هیوینر (۲۰۰۱) استفاده شد. پرسشنامه خودکارآمدی براساس شرر (۱۹۸۲) بهره گرفته شد. پرسشنامه حمایت اجتماعی در این تحقیق براساس پرسشنامه واکس، فیلیپس، هالی، تامپسون، ویلیامز و استوارت (۱۹۸۶) لحاظ شد و هم چنین شایستگی تحصیلی براساس پرسشنامه هارتر و استراتهوف و ترفوس (۱۹۸۹) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار spss22 و smart pls2 انجام شد. نتایج نشان داد که از ۴ فرضیه ارائه شده در تحقیق همه فرضیه‌ها مورد تایید قرار گرفتند که عبارتند از: رابطه بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی تحت تأثیر شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت تغییر می‌کند. رابطه بین حمایت اجتماعی و شایستگی تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است. رابطه بین شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت رابطه معنادار است. رابطه بین خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است.

واژه‌های کلیدی: حمایت اجتماعی، خودکارآمدی، شایستگی تحصیلی، رضایت از زندگی

^۱ کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار روانشناسی، روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن

^۳ استادیار مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

مقدمه

یکی از شاخص های بهداشت روانی میزان رضایت از زندگی است. منظور از رضایت زندگی، نگرش فرد، ارزیابی عمومی نسبت به کلیت زندگی خود و یا برخی از جنبه های زندگی، هم چون زندگی خانوادگی و تجربه آموزشی است. تجربه شادکامی و رضایت از زندگی هدف برتر زندگی به شمار می رود و احساس غم و ناخرسندی اغلب مانعی در راه انجام وظایف فرد شمرده می شوند. رضایت از زندگی بازتاب میان آرزوهای شخص و وضعیت فعلی او می باشد. به بیان دیگر هر چه شکاف میان سطح آرزوهای فرد و وضعیت عینی وی بیشتر گردد، رضایتمندی او کاهش می یابد (شمسایی و همکاران، ۱۳۹۳). افزایش تنش ها و مشکلات رفتاری، ناامیدی، اضطراب و افسردگی از جمله آثار منفی نارضایتی از زندگی است که پیامدهایی هم چون کاهش روحیه مشارکت جویی اجتماعی، تعاون و اعتماد اجتماعی خواهد داشت (سودو و همکاران^۴، ۲۰۱۴). براین مبنا بررسی عواملی که موجب بهبود رضایت از زندگی در دانش آموزان به خصوص مقطع ابتدایی می شود ضروری است. از عوامل مورد بررسی در این تحقیق شامل حمایت اجتماعی، شایستگی تحصیلی، خودکارآمدی پرداخته شده است.

حمایت اجتماعی متغیر مستقل این پژوهش هست که اطلاعاتی است که شخص را بر این باور هدایت می کند که مورد احترام، مورد علاقه و مورد تأیید خانواده و دوستان است، به عبارت دیگر فرد درک می کند که به شبکه ای از ارتباطات متقابل تعلق دارد هنگامی که دانش آموز درک کند که از سوی خانواده و دوستان پذیرفته شده است و در روابط بین فردی عضوی مهم محسوب می آید، حرمت، اطمینان و کارایی او افزایش می یابد (حسین زاده و همکاران، ۱۳۹۳). حمایت اجتماعی می تواند عملکرد تحصیلی را تحت تاثیر قرار دهد. تمرکز بر نظام های آموزشی و اهمیت دانش آموزان در نقش درونداد و برون داد در نظام حاضر، ضرورت مطالعه توانایی برقراری سازگاری یا رابطه سالم بین محیط آموزشی و فرد روشن می شود. در مدرسه، دانش آموز از یک سو در جریان تکمیل هویت یابی در پی دستیابی به استقلال و خودمختاری بیشتر است و از سوی دیگر باید با دوستان، وظایف و نقش های جدید عین شود. که حمایت اجتماعی موجب ایجاد اعتماد به نفس و رضایت از زندگی در دانش آموزان می گردد (کالکا^۵، ۲۰۱۸). در این زمینه پژوهش هایی صورت گرفته که ارتباط معنی داری بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی دانش آموزان را به اثبات رسانیده است که می توان به مطالعه حسنی و همکاران (۱۳۹۵) مقاله ای تحت عنوان نقش حمایت اجتماعی مدارس بر رضایت از زندگی دانش آموزان داشته اند که آزمون نقش میانجی رضایت از مدرسه، شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی را ارائه نموده است. یافته ها نشان داد که بین حمایت اجتماعی با شایستگی، خودکارآمدی، رضایت از مدرسه و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معنی دار هستند. اصغری و حسنی (۱۳۹۴) مقاله ای با عنوان نقش حمایت اجتماعی مدارس بر رضایت از زندگی دانش آموزان: اثر میانجی شایستگی تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه ناحیه ۲ شهر ارومیه را ارائه نمودند. همچنین نتایج نشان می دهد شایستگی تحصیلی دانش آموزان اثر مستقیم بر رضایت از زندگی دانش آموزان دارد. دانش آموزانی که دارای شایستگی تحصیلی و انگیزش بیشتری هستند، رضایت از زندگی بالاتری از خود نشان دادند. این مطالعه به طور مستقیم از تحقیق حاضر حمایت به عمل می آورد.

متغیر میانجی مورد نظر شایستگی تحصیلی است که مجموعه ای از رفتارهاست که با خودتنظیمی، خلق مثبت، ابتکار، پشتکار و مشغولیت ذهنی با تکالیف در فعالیت های درسی و پیشرفت تحصیلی همبسته است. شایستگی تحصیلی به ارزیابی های دانش آموزان از توانایی و عملکرد و باورهایشان در مورد منابع مورد نیاز برای عملکرد بسیار خوب اشاره دارد بر اساس نظریه خودتعیین گری هنگامی که نیاز به شایستگی به روش مناسبی ارضاء شود، نتیجه آن بهزیستی و رشد مناسب خواهد بود و اگر به هر دلیلی این نیاز ارضاء نشود، نتیجه ی آن عدم وجود بهزیستی و ناسازگاری خواهد بود (مالتیس^۶، ۲۰۱۷). پژوهش ها نشان داده است

⁴Suldo et al.

⁵ Kalka

⁶ Maltais

تجارب خانوادگی تاثیر عمده ای بر تکامل فرد در طول دوره نوجوانی و بعد از آن دارد و ارتباط های خانوادگی سایر جنبه های زندگی نوجوان را مانند شایستگی تحصیلی تحت تاثیر خود قرار می دهد. حفظ ارتباط مثبت بین والدین و نوجوان می تواند انگیزه وی را در مورد آن چه به موفقیت تحصیلی اش مربوط می شود افزایش دهد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۵).

برخی از تحقیق ها نشان داده اند که شایستگی تحصیلی با احساس اضطراب رابطه منفی و با انگیزه و مشغولیت یادگیرنده در کلاس درس رابطه ی مثبت دارد و دانش آموزان دارای پیشرفت تحصیلی ضعیف در مقایسه با دانش آموزان دارای پیشرفت تحصیلی متوسط و بالا از شایستگی تحصیلی کمتری برخوردارند. ضعف در شایستگی تحصیلی با مشکلات درونی شده نظیر اضطراب، افسردگی با مشکلات بیرونی شده نظیر اختلالات سلوک و پرخاشگری (همراه است و شایستگی تحصیلی بیشتر، با پیگردی اهداف، سازگاری هیجانی و سلامت روان همراه است که نتیجه آن رضایت از زندگی دانش آموزان می شود (موسوی و همکاران؛ ۱۳۹۶).

خودکارآمدی متغیر بعدی میانجی می باشد که داوری فرد درباره مهارت ها و توانمندی های خود برای انجام کارهایی که در موقعیت هایی ویژه بدان نیاز است تعریف می شود. خودکارآمدی تنها زمانی بر کارکرد تاثیر دارد که شخص مهارت های لازم برای انجام کاری ویژه را دارا باشد و برای انجام کار به اندازه کافی برانگیخته شود. افرادی که دارای خودکارآمدی بیش تری هستند تلاش بیش تری می کند و پافشاری بیش تری برای یادگیری می نمایند در نتیجه رضایت از زندگی شان بالاتر است (ذبیح الهی و یزدانی، ۱۳۹۱).

در تحقیقات گذشته به بررسی رابطه حمایت اجتماعی با رضایت از زندگی با توجه به نقش میانجی شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در گروه سنی نوجوانان و جوانان به عنوان دانشجویان پرداخته شده است. اما آنچه که مسلم است لازم است افراد در مقاطع اولیه تحصیلی احساس رضایت از زندگی را درک نمایند، و بدانند معنا و هدف زندگی شان چیست تا با شکل گیری شخصیت اجتماعی مناسب در آینده در زندگی کاری و خانوادگی موفقیت های بیش تری کسب نمایند براین اساس پرداختن به این گروه سنی از جمله نوآوری های این تحقیق محسوب می شود. رضایت از زندگی موجب می شود دانش آموزان احساس سلامت روانی بیش تری داشته باشند. کودکان به دلایل متفاوت خانوادگی، محیط مدرسه و گروه همسالان ممکن است احساس ناخوشایندی نسبت به خود داشته باشند. در نتیجه اعتماد به نفس آن ها تا حدود زیادی پایین می آید که موجب افت تحصیلی، شخصیت منزوی در آن ها می شود که در نتیجه تداوم این موضوع می تواند موجب تغییر در آینده دانش آموزان، هدر رفتن استعداد آن ها شود. از طرفی زمانی که افراد رضایت از زندگی شان پایین می آید دچار افسردگی، افزایش احتمال خودکشی و افزایش هنجار شکنی در جامعه می شود. به منظور داشتن جامعه ای سالم و کاهش خشونت بررسی میزان رضایت از زندگی دانش آموزان ضروری است. تحقیق های انجام شده در زمینه رضایت از زندگی در بین دانش آموزان نشان داده است که رضامندی و تلقی مثبت از زندگی در گروه سنی دانش آموزان کاملاً متفاوت از بزرگسالان است و تحقیق در این زمینه نیازمند لحاظ نمودن مؤلفه های ویژه آنان است. رضایتمندی دانش آموزان از زندگی زمینه ساز گسترش دامنه رضایت آنان به حوزه های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است. افزایش تنش ها و مشکلات رفتاری، ناامیدی، اضطراب، افسردگی از جمله آثار منفی نارضایتی از زندگی است که پیامدهایی همچون کاهش روحیه مشارکت جویی اجتماعی، تعاون و اعتماد اجتماعی خواهد داشت (زکی، ۱۳۸۶). با توجه به که در استان گیلان دانش آموزان ابتدایی جمعیت قابل توجهی دارد و این جمعیت از سایر مقاطع تحصیلی بیش تر بوده، هم چنین امکان آموزش پذیری، بیش تری برای آن ها فراهم است، احتمال تأثیرگذاری و بهبود وضعیت روان شناختی بیش تری برای این جامعه آماری وجود دارد. بنابراین عدم توجه به این موضوع هزینه هایی زیادی به منظور مشاوره، درمان دانش آموزان پرخاشگر، دارد. با توجه به اهمیت موضوع در این تحقیق به این سؤال پاسخ داده می شود آیا حمایت اجتماعی با رضایت از زندگی با توجه به نقش میانجی شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت رابطه معناداری دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق به لحاظ هدف بنیادی و به لحاظ طرح توصیفی-همبستگی می باشد. سطح تحلیل تحقیق حاضر فردی است از لحاظ قطعیت، یک تحقیق کمی محسوب می شود. در مدل تحلیلی پژوهش، حمایت اجتماعی متغیر مستقل، شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی متغیر میانجی و رضایت از زندگی متغیر وابسته بودند.

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری: جامعه تحقیق دانش آموزان مقطع ابتدایی در شهر رشت بوده است. ۱۹۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه برداری در این تحقیق طبقه ای-تصادفی ساده است. با توجه به تعداد زیاد مدارس ابتدایی در شهر رشت، مدارس دخترانه و پسرانه ابتدایی منطقه یک مورد بررسی قرار گرفت که در مجموع ۱۳۱ مدرسه بودند که ۶۵ مدرسه پسرانه و ۶۶ مدرسه دخترانه با تعداد دانش آموز ۲۶۵۶۶ نفر بودند. مقاطع ابتدایی به طبقات در پایه های چهارم، پنجم و ششم تقسیم بندی شد و از هر طبقه ۶۵ نفر به شکل قرعه کشی دانش آموزانی انتخاب شدند.

برای گردآوری داده ها از دو روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. از روش کتابخانه ای برای جمع آوری مبانی نظری و پیشینه تحقیق و از پرسشنامه برای جمع آوری اطلاعات لازم برای تجزیه و تحلیل فرضیه ها استفاده شده است. ابزار گردآوری داده ها در تحقیق حاضر پرسشنامه بوده که شامل ۴ سؤال عمومی در بخش اول بوده که اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ دهندگان شامل جنسیت، سن، مدرسه، پایه تحصیلی بوده است.

برای جمع آوری اطلاعات در این پژوهش از چهار پرسشنامه استاندارد به شرح زیر استفاده شد:

پرسشنامه حمایت اجتماعی: به منظور سنجش حمایت اجتماعی از پرسشنامه واکس، فیلیپس، هالی، تامپسون، ویلیامز و استوارت، در سال ۱۹۸۶ بر مبنای تعریف کوب از حمایت اجتماعی ساخته شد. بنا به تعریف کوب، حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، مساعدت و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد اشاره دارد. به وسیله طیف ۵ گزینه ای لیکرت از خیلی زیاد تا خیلی کم اندازه گیری شد. میزان پایایی آن در تحقیق یار محمدزاده و فیض اللهی (۱۳۹۵) ۰/۸۴ به دست آمد. (نمره گذاری بین ۱-۵) انجام شد. به طور که خیلی زیاد امتیاز عددی ۵، زیاد امتیاز عددی ۴، متوسط امتیاز عددی ۳، کم امتیاز عددی ۲ و خیلی کم امتیاز عددی ۱ بوده است. نمره گذاری نمره کلی این آزمون از حداقل نمره ۲۳ و حداکثر نمره ۱۱۵ کسب نموده است.

پرسشنامه شایستگی تحصیلی: توسط هارتر (۱۹۸۵) ساخته شده است این مقیاس دارای ۴ عبارت می باشد و بر اساس مقیاس ۴ درجه ای لیکرت به صورت کاملاً مخالفم، مخالفم، موافقم، کاملاً موافقم رتبه بندی شده است. نمره گذاری نمره کلی این آزمون از حداقل نمره ۲۷ و حداکثر نمره ۱۰۸ کسب نموده است. در این مقیاس موفقیت تحصیلی دانش آموزان از دیدگاه خودشان مورد بررسی قرار گرفته است. پاسخ پایایی و روایی این ابزار در تحقیق بای و همکاران (۱۳۹۶) ۰/۷۰ به دست آمد.

پرسشنامه خودکارآمدی: به منظور سنجش خودکارآمدی از پرسشنامه خودکارآمدی شرر و مادوس (۱۹۸۲) استفاده شد. نمره گذاری آن بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت صورت گرفت. نمره گذاری نمره کلی این آزمون از حداقل نمره ۱۷ و حداکثر نمره ۸۵ کسب نموده است. که در تحقیق مرادمند و خانبانی (۱۳۹۵) مقدار آلفا ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت از زندگی: به منظور سنجش رضایت از زندگی از پرسشنامه هیوبنر (۲۰۰۱) استفاده شد. نمره گذاری آن بر اساس طیف ۵ گزینه ای لیکرت صورت گرفت. برای محاسبه پایایی پرسشنامه رضایت از زندگی از آلفای کرونباخ استفاده شده است. پایایی بازآزمایی و آلفای کرونباخ محاسبه شده در تحقیق لطیفیان و شیخ اسلامی (۱۳۸۳) به ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۹۰ گزارش شده است.

روش اجرا

در پژوهش حاضر برای جمع آوری اطلاعات کیفی پژوهش، کتاب و مجله های علمی و مقاله ای به روز و مربوط با موضوع مورد مطالعه قرار گرفت و برای جمع آوری اطلاعات کمی به منظور به دست آوردن پاسخ های سوال های این پژوهش از پرسشنامه

استفاده شد. به این ترتیب که بعد از هماهنگی و کسب مجوز، با رعایت ملاحظات اخلاقی و بیان اهداف پژوهش و پس از کسب نظرات اساتید صاحب نظر در مورد پرسشنامه و پس از آن که تعداد دانش آموزان هر یک از مدارس مشخص گردید اقدام به توزیع پرسشنامه در بین دانش آموزان هر یک از مدارس شد و پاسخ آن ها به صورت داده های کمی مورد استفاده قرار گرفت

نتایج

به منظور بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کولموگروف اسمیرنف استفاده شد

جدول ۱. آزمون کولموگروف- اسمیرنف برای متغیرهای تحقیق

متغیرها	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
حمایت اجتماعی	۰/۰۵۶	۰/۲	نرمال است
خودکارآمدی	۰/۰۶۶	۰/۰۳	نرمال نیست
شایستگی تحصیلی	۰/۱۸۹	۰/۰۰	نرمال نیست
رضایت از زندگی	۰/۰۵	۰/۲	نرمال است

با توجه به جدول ۱ مشاهده می شود که در آزمون کولموگروف- اسمیرنف مقدار سطح معنی داری به دست آمده برای متغیرهای رضایت از زندگی و حمایت اجتماعی بیشتر از ۰/۰۵ می باشد اما برای متغیرهای شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی نرمال نیست در نتیجه در بخش تحلیلی از نرم افزار smart pls2 استفاده می شود.

آزمون مدل ساختاری

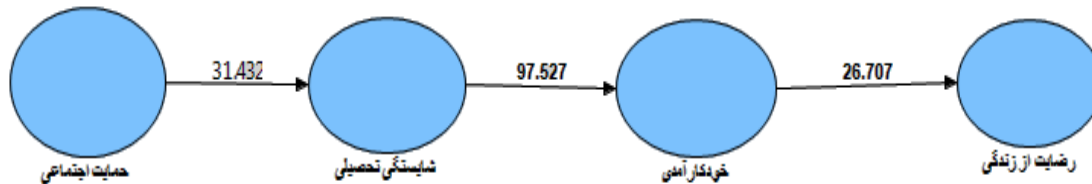
در این بخش به مدل تحقیق برای مبنای محاسبات آماری پرداخته می شود.

بررسی مدل تحقیق

حالت تخمین استاندارد ضرایب همگن شده هستند، یعنی مقیاس آن ها یکی شده است و امکان مقایسه بین آن ها وجود دارد. این ضرایب همان ضرایب مسیر یا بتاهای استاندارد شده ی رگرسیونی هستند. در حالت استاندارد ضریب بتا عددی بین منفی یک تا مثبت یک بوده هر چقدر به سمت مثبت یک عدد به دست آمده میل کند شدت تاثیر قوی و مستقیم بوده و هر چقدر به سمت منفی یک میل کند شدت تاثیر قوی و معکوس خواهد بود.

شکل ۱: آزمون مدل تحقیق (ضرایب استاندارد)

شکل ۲ آزمون مدل تحقیق (ضرایب معنی داری)

با استفاده ضرایب معنا داری به روابط بین متغیرهای تحقیق پی برد. اعدادی در مدل با معنی هستند که خارج از بازه ($1/96$ و $-1/96$) باشند. به این معنی که اگر در آزمون t عددی بین $1/96$ و $-1/96$ باشد بی معنا هستند

معیار ارزیابی برازش بخش کلی

معیار GOF: توسط این معیار محقق می تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل کلی تحقیق خود، برازش بخش کلی را نیز کنترل نماید. وتزلس و همکاران (۲۰۰۹)، سه مقدار $0/01$ ، $0/25$ و $0/36$ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی کرده اند. GOF به روش زیر محاسبه می شود:

$$GOF = \sqrt{\overline{communalities}} * \overline{R^2}$$

$\overline{Communalities}$: میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه

$\overline{R^2}$: میانگین مقادیر سازه های درون زای مدل است.

۱-۳-۸-۴) بررسی معیار نکویی برازش کلی مدل

میزان این آماره برای مدل تحقیق حاضر عبارت است از:

$$GOF = \sqrt{0.43 * 0.80} = 0.894$$

رابطه بین حمایت اجتماعی و شایستگی تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است. با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو متغیر حمایت اجتماعی و شایستگی تحصیلی خارج بازه ($1/96$ & $-1/96$) با مقدار $31/43$ است و لذا فرضیه تایید می شود. میزان این تاثیر نیز برابر با $0/89$ است.

جدول ۲. نتایج تحلیل آزمون فرضیه اول تحقیق

فرضیه تحقیق	T-VALUE	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون

H₁ حمایت اجتماعی ← شایستگی تحصیلی ۳۱/۴۳ ۰/۸۹ تأیید

رابطه بین شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت رابطه معنادار است. با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو متغیر شایستگی تحصیلی با خودکارآمدی خارج بازه (۱/۹۶ & -۱/۹۶) با مقدار ۹۷/۵۲ است و لذا فرضیه تایید می شود. میزان این تاثیر نیز برابر با ۰/۹۴ است.

جدول ۳. نتایج تحلیل آزمون فرضیه دوم تحقیق

فرضیه تحقیق	T-VALUE	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون

H₂ شایستگی تحصیلی ← خودکارآمدی ۹۷/۵۲ ۰/۹۴ تأیید

رابطه بین خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است. با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو خودکارآمدی و رضایت از زندگی خارج بازه (۱/۹۶ & -۱/۹۶) با مقدار ۲۶/۷۰ است و لذا فرضیه تایید می شود. میزان این تاثیر نیز برابر با ۰/۸۵ است.

جدول ۴. نتایج تحلیل آزمون فرضیه سوم تحقیق

فرضیه تحقیق	T-VALUE	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون

H₃ خودکارآمدی ← رضایت از زندگی ۲۶/۷۰ ۰/۸۵ تأیید

فرضیه اصلی:

رابطه بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی تحت تاثیر شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت تغییر می کند.

با توجه به تایید سه مسیر مدل تحقیق یعنی تاثیر حمایت اجتماعی بر شایستگی تحصیلی و تاثیر شایستگی تحصیلی بر خودکارآمدی و تاثیر خودکارآمدی بر رضایت از زندگی تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته از طریق دو میانجی از حاصل ضرب مسیرهای ذکر شده به دست می آید

جدول ۵. نتایج تحلیل آزمون فرضیه اصلی تحقیق

فرضیه تحقیق	T-VALUE	ضریب مسیر استاندارد	نتیجه آزمون

H حمایت اجتماعی ← شایستگی تحصیلی ← خودکارآمدی ← رضایت از زندگی ← ۸۹.۶۴۲ ۰/۷۱ تأیید

بحث و نتیجه گیری

رابطه بین حمایت اجتماعی و شایستگی تحصیلی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است. با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو متغیر حمایت اجتماعی و شایستگی تحصیلی خارج بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) با مقدار ۳۱/۴۳ است و لذا فرضیه تایید می شود. میزان این تاثیر نیز برابر با ۰/۸۹ است. رابطه این دو متغیر از نوع خطی و مستقیم بوده به طوری که با افزایش یک واحد از متغیر حمایت اجتماعی، شایستگی تحصیلی ۰/۸۹ نیز افزایش خواهد یافت. این نتیجه هم سو با تحقیق احمدزاده طلاپه و همکاران (۱۳۹۷) و حسنی (۱۳۹۵) بوده است. در تبیین این فرضیه می توان گفت که مهم ترین ابعاد حمایت اجتماعی در برگیرنده حمایت خانواده، حمایت دوستان است. والدین نقش محوری در ایجاد شایستگی تحصیلی دارند زیرا اعتماد به نفس دانش آموزان از نوع رفتار والدین با آن ها حاصل می گردد و زمانی که دانش آموز ترس از برقراری ارتباط با گروه همسال را نداشته باشد در جهت تشویق شدن و اعتبار یافتن نزد گروه همسال تلاش بیش تری در جهت کسب موفقیت های تحصیلی می نماید. به عبارتی هر چه در مدارس حمایت اجتماعی در سطح بالایی باشد، زمینه برای شایستگی تحصیلی فراهم می گردد. عدم توجه والدین و مسئولین به سالم سازی محیط روانی و عاطفی کودکان و نوجوانان و فقدان روابط مناسب، در بیشتر موارد آنان را با کمبودهای عاطفی، انگیزشی و مشکل هایی روبرو می سازد. تحقیق ها نشان داده است حمایت های اجتماعی تاثیر عمده ای بر تکامل فرد در طول دوره کودکی و بعد از آن دارد و این حمایت ها سایر جنبه های زندگی دانش آموزان را مانند شایستگی تحصیلی تحت تاثیر قرار می دهد. تشویق مثبت و مداوم فرزندان ممکن است موجب افزایش انگیزه درسی دانش آموزان جهت پیشرفت تحصیلی شود. مطالعه ها نشان داده اند دانش آموزانی که والدین خود را حمایت کننده در می یابند، احتمال کمتری وجود دارد که تحت تاثیر دوستان همسال قرار بگیرند که رفتارهای مخرب و ضد اجتماعی دارند و این حمایت از طرف والدین دانش آموزان باعث پیشرفت تحصیلی آنها می شود.

رابطه بین شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت رابطه معنادار است. با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می شود که میزان آماره تی بین دو متغیر شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی خارج بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) با مقدار ۹۷/۵۲ است و لذا فرضیه تایید می شود. میزان این تاثیر نیز برابر با ۰/۹۴ است. رابطه این دو متغیر از نوع خطی و مستقیم بوده به طوری که با افزایش یک واحد از متغیر شایستگی تحصیلی، خودکارآمدی نیز به اندازه ۰/۹۴ واحد افزایش خواهد یافت. این نتیجه هم سو با تحقیق حسنی و همکاران (۱۳۹۵) بوده است. در تبیین این فرضیه می توان گفت . خانواده نقش مهمی در ایجاد تجارب که منجر به تکامل رفتاری دانش آموزان می شود دارد به نحوی که شایستگی تحصیلی از تشویق افراد به انجام کارهای درست حتی در صورت شکست قبلی ایجاد می شود در نتیجه دانش آموزان با شایستگی تحصیلی با کمک تجارب خود در مسائل مختلف قادرند از اداره امور مربوط به خود در مدرسه بر بیایند و احساس خودکارآمدی نمایند. اولین حمایت اجتماعی از سوی خانواده دریافت می شود. با ورود به جامعه ی بزرگتر حمایت اجتماعی از سوی منابع دیگری نظیر دوستان و سایر افراد نیز می تواند تامین شود. فایده ی اولیه ی حمایت اجتماعی نقشی است که در افزایش خودکارآمدی فرد ایفا می کند.

رابطه بین خودکارآمدی و رضایت از زندگی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت معنادار است.

با توجه به مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معناداری مشاهده می‌شود که میزان آماره تی بین دو خودکارآمدی و رضایت از زندگی خارج بازه (۱/۹۶ & -۱/۹۶) با مقدار ۲۶/۷۰ است و لذا فرضیه تایید می‌شود. میزان این تاثیر نیز برابر ۰/۸۵ است. رابطه این دو متغیر خطی و مستقیم بوده به طوری که با افزایش یک واحد از متغیر خودکارآمدی، رضایت از زندگی نیز به اندازه ۰/۸۵ واحد افزایش خواهد یافت. این نتیجه هم سو با تحقیق اکانی و همکاران^۷ (۲۰۱۸) است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت زمانی که افراد احساس خودکفایتی در برقراری روابط دوستانه نمایند و یا موفق بودن در انجام تکالیف تحصیلی بدون کمک گرفتن دایمی از والدین منجر به ایجاد احساس توانمندی در دانش آموزان می‌گردد که رضایت او را از همه افرادی که با آن‌ها در ارتباط بوده نظیر خانواده، دوستان، مدرسه فراهم می‌آورد. افزایش تنش‌ها و مشکلات رفتاری، ناامیدی، اضطراب، افسردگی از جمله آثار منفی نارضایتی از زندگی است که در مدرسه پیامدهایی مانند کاهش روحیه مشارکت جویی در امور مدرسه و افت تحصیلی و ترک تحصیل خواهد داشت.

رابطه بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی تحت تاثیر شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی در دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر رشت تغییر می‌کند.

با توجه به تایید سه مسیر مدل تحقیق یعنی تاثیر حمایت اجتماعی بر شایستگی تحصیلی و تاثیر شایستگی تحصیلی بر خودکارآمدی و تاثیر خودکارآمدی بر رضایت از زندگی تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته از طریق دو میانجی از حاصل ضرب مسیرهای ذکر شده به دست می‌آید. این نتیجه هم سو با تحقیق حسنی و همکاران (۱۳۹۵) بوده است. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت رضایت از انتظارات قبلی هر فرد در موقعیت‌هایی که قبلاً در آن قرار گرفته حاصل می‌شود این تجارب گاهی فردی است مثل خودکارآمدی و گاهی این تجارب ناشی از رفتار دیگران است مثل متغیر حمایت اجتماعی بنابراین هم عوامل فردی مثل خودکارآمدی و هم عوامل اجتماعی مثل حمایت اجتماعی در ایجاد رضایت از زندگی نقش خواهند داشت.

پیشنهادهاى کاربردى بر مبنای یافته‌های تحقیق

با توجه به شاخص‌های شایستگی تحصیلی مشاهده می‌شود که برخی دانش‌آموزان در به خاطر آوردن مطالب و یادگیری سریع دچار مشکل هستند. بدین منظور پیشنهاد می‌شود که تکنیک‌های تقویت حافظه فعال از طریق تمرکز، دسته بندی اطلاعات به دانش آموزان آموخته شود.

با توجه به شاخص‌های حمایت اجتماعی در پرسشنامه مشاهده می‌شود که برخی دانش‌آموزان معتقدند که خانواده به آن‌ها احترام نمی‌گذارند و یا از حمایت دوستان برخوردار نیستند. براین اساس لازم است خانواده‌ها در خصوص چگونگی رفتار حمایتی و محبت آمیز آموزش‌هایی را دریافت کنند. این آموزش‌ها می‌توانند از طریق روان شناسان علوم تربیتی ارائه شود. هم چنین لازم است که به دانش آموزان مهارت‌هایی در انتخاب دوست به عنوان گروه همسال ارائه شود.

با توجه به شاخص‌های خودکارآمدی در پرسشنامه مشاهده می‌شود که دانش‌آموزان چندان در انجام تکالیف خود موفق نبودند و آن را تمام نکرده رها می‌کنند. به منظور بهبود این موضوع پیشنهاد می‌شود که والدین در منزل شیوه صحیح کمک به فرزندان در انجام تکالیف مدرسه بیاموزند و ارتباطات موثر بیشتری با معلمان در مدارس برقرار نمایند. تا نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان مشخص شود و در جهت تقویت خودکارآمدی دانش‌آموزان عمل شود.

با توجه به شاخص‌های رضایت از زندگی مشاهده می‌شود که برخی دانش‌آموزان مدرسه را دوست ندارند، برخی از دانش‌آموزان والدینشان با آن‌ها رفتار خوبی ندارند به منظور بهبود این شاخص‌ها پیشنهاد می‌شود که معلم‌ها و اولیای مدارس به شناسایی دانش‌آموزان دچار مشکلات تحصیلی و تربیتی بپردازند. آموزش‌هایی در خصوص بهبود کیفیت زندگی به والدین و دانش‌آموزان از طرف مشاور مدارس ارائه شود.

محدودیت‌های تحقیق

این تحقیق تنها در مدارس ابتدایی شهر رشت مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به سن پاسخ دهندگان لازم بود قبل از برگزاری تحقیق، چند جلسه محقق با پاسخ دهندگان ملاقات داشت و در مورد تحقیق به خوبی پاسخ دهندگان را توجیه می نمود. با توجه به این که رضایت از زندگی متاثر از عوامل زیادی بوده که امکان بررسی هم زمان آن برای محقق وجود نداشته است. در این تحقیق تفکیکی در جمعیت دانش آموزان براساس عملکرد تحصیلی شامل ضعیف، متوسط و قوی انجام نشد. در این تحقیق تفکیکی در جمعیت دانش آموزان به لحاظ وضعیت خانوادگی مثل زندگی با والدین یا بدون والدین انجام نشد. پیشنهادها برای تحقیقات آتی

با توجه به محدودیت ارائه شده پیشنهاد می شود که سایر مدارس ابتدایی در استان گیلان در شهرهای دیگر بررسی شود. با توجه به محدودیت ارائه شده پیشنهاد می شود که تحقیقات در بازه زمانی بیش تر و طولی انجام شود. با توجه به محدودیت ارائه شده پیشنهاد می شود رابطه سایر متغیرها با رضایت از زندگی مثل کیفیت زندگی، عدالت و امنیت مورد بررسی قرار گیرد.

با توجه به محدودیت ارائه شده پیشنهاد می شود وضعیت تحصیلی دانش آموزان لحاظ شود. با توجه به محدودیت ارائه شده پیشنهاد می شود به وضعیت خانوادگی دانش آموزان توجه شود.

منابع

- احمدزاده طلائی، ثمین؛ جاویدپورمرتضی؛ کاظمی سلیم و پورقلی یاسر، (۱۳۹۶)، نقش حمایت اجتماعی مدارس بر سازگاری تحصیلی: اثر میانجی رضایت از مدرسه، اشتیاق تحصیلی و خودکارآمدی دانش
- اصغری، مهسا و حسنی محمد، (۱۳۹۴)، نقش حمایت اجتماعی مدارس بر رضایت از زندگی دانش آموزان: اثر میانجی شایستگی تحصیلی دانش آموزان دختر دوره ی دوم متوسطه ناحیه ۲ شهر ارومیه، دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، مشهد، دانشگاه تربت حیدریه،
- آموزان، هشتمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق،
- بای، نرگس، حسن آبادی، حمیدرضا، کاوسیان، جواد. (۱۳۹۶). الگوی ساختاری باورهای شایستگی و ادراک از کلاس درس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان: نقش رفتارها و باورهای پیشرفت. فصلنامه روان شناسی کاربردی، ۱۱(۲)، ۸۳-۶۷.
- حسینی، محمد، اصغری، مهسا، کاظم زاده بیطالی، مهدی، عبدلی سلطان احمدی، جواد. (۱۳۹۵). نقش حمایت اجتماعی مدارس بر رضایت از زندگی دانش آموزان: آزمون نقش میانجی رضایت از مدرسه، شایستگی تحصیلی و خودکارآمدی عمومی. روان شناسی مدرسه، ۵(۴)، ۵۱-۳۱.
- حسین زاده علی اصغر، عزیزی مرتضی، توکلی حسین، (۱۳۹۳)، حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی در دانش آموزان: نقش واسطه ای خودکارآمدی و حرمت خود. فصلنامه ی روان شناسی تحولی، روان شناسان ایرانی، ۱۱(۴۱)، ۱۱۴-۱۰۳.
- ذبیح الهی، کاظم، یزدانی ورزنه، محمدجواد، غلامعلی لواسانی، مسعود. (۱۳۹۱). خودکارآمدی تحصیلی و خودناتوان سازی در دانش آموزان دبیرستانی. روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی، ۹(۳۴)، ۲۱۲-۲۰۳.
- زکی محمدعلی. (۱۳۸۶) اعتباریابی مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش آموزان. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران؛ ۱۳ (۱): ۴۹-۵۷
- شمسایی فرشید، اشترانی فاطمه، اشترانی الهام. (۱۳۹۲) مقایسه رضایت از زندگی دانش آموزان نابینا و ناشنوا با دانش آموزان مدارس عادی شهر همدان در سال ۱۳۹۲. مجله علمی پژوهان؛ ۱۳ (۱): ۶۰-۵۲

- لطیفیان، مرتضی. و شیخ الاسلامی، راضیه. (۱۳۸۳). بررسی رابطه رضایت از زندگی با سلامت عمومی و مولفه های آن در دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شیراز. دومین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان مرادمند، مهسا، خانبانی، مهدی، (۱۳۹۵)، اثربخشی آموزش برون ریزی نوشتاری هیجان ها بر خودکارآمدی و کنترل عواطف در دانش آموزان مضطرب، فصلنامه روانشناسی کاربردی، ۱(۳۷)، ۱-۳۷.
- موسوی، سیده شایسته، ابوالعالی الحسینی، خدیجه، میرهاشمی، مالک. (۱۳۹۶). نقش میانجی گر هیجان های تحصیلی در رابطه بین محیط یادگیری سازنده گرا و شایستگی تحصیلی در دختران دوره دوم متوسطه شهر تهران. فصل نامه تحقیق های کاربردی روانشناختی، ۸(۲)، ۷۹-۹۵.
- یارمحمدزاده، پیمان، فیض اللهی، زهرا. (۱۳۹۵). تعیین رابطه حمایت اجتماعی، انگیزه تحصیلی با خود کارآمدی تحصیلی دانش آموزان دبیرستان های شهر تبریز و آذرشهر. جامعه شناسی کاربردی، ۲۷(۱)، ۱۶۹-۱۵۷
- Akanni, A. A., & Oduaran, C. A. (2018). Perceived social support and life satisfaction among freshmen: Mediating roles of academic self-efficacy and academic adjustment. *Journal of Psychology in Africa*, 28(2), 89-93.
- Harter, S. (1985). *Manual for the self-perception profile for children*. Denver: University of Denver, Department of developmental; Psychology.
- Huebner, E. S. (2001). *Manual for the Multidimensional students' Life Satisfaction Scale*. South Carolina: University of South Carolina.
- Kalka, D., & Lockiewicz, M. (2018). Happiness, life satisfaction, resiliency and social support in students with dyslexia. *International Journal of Disability, Development and Education*, 65(5), 493-508
- Maltais, C., Duchesne, S., Ratelle, C. F., & Feng, B. (2017). *Learning climate, academic competence, and anxiety during the transition to middle school: Parental attachment as a protective factor*. *Revue Européenne de Psychologie*
- Sherer, M., Maddux, J. E., Mercandante, B., Prentice- Dunn, S., Jacobs, B., & Rogers, R. W. (1982). The self-efficacy scales: Construction and validation. *Psychological Reports*, 51
- Suldo, S. M., Savage, J. A., & Mercer, S. H. (2014). *Increasing middle school students' life satisfaction: Efficacy of a positive psychology group intervention*. *Journal of happiness studies*, 15(1), 19-42
- Vaux, A., Phillips, J., Holly, L., Thomson, B., Williams, D., & Stewart, D. (1986). The social support appraisals (SS-A) scale: Studies of reliability and validity. *American Journal of Community Psychology*, 14(2), 195-218.